eesti tegelastest, suurema õlimaali „Vanemuine“ jne. 1904. a. asus Tartu Kristjan Raud, teotsedes siin kunstnikuna, õpetajana ja rahvakunsti-toodete kogujana. Eestlasist õpilasi leidus ka portree- ja maastikumaalija R. v. zur Mühleni juures, kes 1877. a. alates mitu aastakümmet töötas Tartus ja oli tuntud oma eestisõbralikkusega.

Käesoleva sajandi alul võidi hakata juba eesti kunstinäitusi korraldama. Esimene niisugune peeti 1906. a. E. Põllumeeste Seltsi näituse eriharuna, mida külastas üle 4000 isiku. Järgmine, E. Kirjand. Seltsi korraldatud, oli 1909. a., kust osa võttis umb. 20 kunstnikku ligikaudu 300 tööga. Edasi omandab juhtiva koha Noor-Eesti ümber koondunud kunstiringkond, eesotsas N. Triigi ja Kr. Rauaga. 1910. a. korraldas N.-E. III eesti kunstinäituse, kus esines 16 nime 266 tööga. Järgmisil aastail pidas N.-E. oma ruumes alalise kunstinäitusegi. — Ilmasõja aastail oli avalik kunstielu soigus. E. Vabadussõja aegu oli siinne kunstnikupere ametis kunstitoodete kõrvaldamisega sõjahädaohust, milleks oli moodustatud Haridusministeeriumile alluv eriline Lõuna-Eesti Kunstikaitse Toimkond. Viimasel on meie kultuurvaranduste päästmises suured teened.

Samal ajal tekkis Tartus ka esimene kunstiühing „P a l l a s“ (registr. 15. IV. 1919), mis koondas oma ümber rea silmapaistvamaid eesti kunstnikke, nagu N. Triik, K. Mägi, J. Melnik, A. Starkopf, A. Vabbe, J. Koort j. t. Ühingu eesmärgiks on „kujutava kunsti igakülgne edendamine“. Tema väline tegevus on seisnud peamiselt kunstinäituste korraldamises, mille arv tõuseb 30-ni. Enamasti on need olnud pühendatud uuemale eesti kunstile ja esitanud peamiselt ühingu liikmete töid, kuid selle kõrval on olnud rida erinäitusi vanemast kunstist, nagu 7 reproduktsioonide näitust, idamaade kunsti näitus (1925) jne. Uuema kunsti näitused on teinud ringreise ka teistes linnades. 1922. a. korraldas ühing ka I raamatunäituse Eestis. „Pallase“ ateljeedest sai oma alguse ka kunstikool „Pallas“, mis on ainukeseks puht-kunstikooliks Eestis. Esimene kooli põhikiri kinnitati 31. III. 1920, praegune 16. I. 1923. Selle viimase järele loetakse kool kõrgemaks kujutavate kunstide kooliks. 1922. a. alates on läbi viidud jaotus üldklassidesse ja ateljeedesse; viimaseid on maali alal 3, skulptuuri alal 1 ja graafika alal 1. Ettevalmistusklass avati 1923. a. II sem. Õpilasi oli 1923./24. õppeaast. 122, neist 70 mees- ja 52 naisõpilast. Õpilasist olid alla 20 a. vanad 30, üle 20 a. — 92. Rahvuse järele oli: 113 eestl., 5 venelast, 2 sakslast, 1 rootslane, 1 juut. Õpetajaid oli alalisi 7, lektoreid 8. Kooli esimene lend oli 1924. a. kevadel: 4 inimest. Kool on korraldanud igal aastal õpilaste ja lõpetajate tööde näitusi. 1921. a. II s. avati kooli juures keskkooli joonistusõpetajate ettevalmistamise kursused, kus kunstiline osa lühemalt läbi võetakse ning selle asemel õpetatakse pedagoogilisi aineid ja metoodikat. Kooli ülalpidajaks on k./ü. „Pallas“, kes selleks suuremaid toetusi on saanud Haridusministeeriumilt, omavalitsustelt jne.

Muudest Tartu kunstiühingutest oleks nimetada 7. X. 1920 registr. „Kunsti Edendamise Selts“ ning 1923. a. asutatud „Eesti Kunstnikkude Rühm“. Mõlemad on korraldanud oma liikmete teoste näitusi nii Tartus kui mujal linnades. — Akad. Kirjandusühingu kunstisektsioon, asut. 1924. a. sügisel, on korraldanud rea ettekande-õhtuid ja töötanud kunstiajalooliste oskussõnade loomisel.

Tartu kunstikogudest mainisime ülal E. R. Muuseumi kunstiosakonda, Ülik. kunstimuuseumi ja Ülik. Rmtk. kunstiesemeid. v. Lipharti kogu, millest ülal oli jutt, viidi 1920. a. väljamaale. Osa sellest kogust jäi ometi E. R. Muuseumile

Tartu, lk. 671